№ 105 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 20 ՄԱՅԻՍԻ — ԵՐԿՐՈՐԴ 1919 ՏԱՐԻ — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 20 ՄԱՅԻՍԻ № 105

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

Օրգան Հայ Ժողովրդական Կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտէի

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր առ. ժամը 9-ից մինչև 3-ը: Յօդուածները պէտք է գրուած լինեն պարզ և մի երեսի վրայ: Յօդուածները կարող են ենթարկուել փոփոխման և կրճատման: Ընդունուած յօդուածները, որոնց տակ չէ գրուած վարձատրութեան պահանջ՝ կը համարուեն ձրի:

ԳԻՆՆ Է 1 ռ. 50 կ.

Յայտարարութիւններն ընդունւում են ամեն լեզուով տողատեղին առաջին երեսում 1 ռուբ., իսկ վերջին երեսում՝ 75 կոպ. Բժիշկների և աշխատանք փնտրողների համար որոշ զեղչ: Մահազդի համար 25 ռուբլի: Յայտարարութիւնները նոյն օրուայ թերթի համար ընդունւում են մինչև ժամը 2-ը:

ՇԱՐՈՒՆԱԿՒՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹ.

ապրիլի 1-ից

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ

ՕՐԱԹԵՐԹԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է.

1 ամիսը . . . . 18 ռուբ.
3 » . . . . 50 »
Հատավաճառ . . . . 1 ռ. 50 կ.

Հասցէն՝ Тифлисъ, Гановская ул. д. № 3.

Գրասենեակը բաց է ամեն օր առաւ. ժամը 9-ից մինչև 3-ը, բացի կիրակի և տօն օրերից: Телефонъ 2—53.

Կիրակի, ամսիս 18-ին, առաւօտեան ժամը 4-ին, երկարատև և ծանր հիւանդութիւնից յետոյ վախճանուեց առաջին կարգի փաստաբան՝

Աբել Իվանիչ

ԱՄԻՐԱՂԵԱՆԸ

որը ցաւօք սրտի յայտնում են այրիկը՝ Մարգարիտա Աբելեան և փեսան՝ Ալեքսանդր Սողոմոնեան Անտոնեանները իր աղջիկ՝ Վլադիմիր Աբելեան Ամիրաղեանի հետ միասին: Ամբիծքը այսօր, երեկոյեան ժամը 7-ին, (Бебутовская, 52): Յուղարկաւորութիւնը չորեքշաբթի, ամսիս 21-ին, դէպի Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցին և այնտեղից Խոջիվանքի գերեզմանատունը: 3—1

Եղբայրներ՝ Գրիգոր, Սերգէյ և Արսէն, իրենց քոյրերի՝ Մակա և Օսանի հետ, ցաւօք սրտի յայտնում են իրենց եղբօր՝

ԱԲԵԼ ԻՎԱՆԻՉ

ԱՄԻՐԱՂԵԱՆԻ

մահը: Ամբիծքը այսօր, երեկոյեան ժ. 7-ին, (Бебутовская 52): Յուղարկաւորութիւնը վաղը դէպի Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցին: Թաղումը Խոջիվանքի գերեզմանատանը: 2—1

Հ. ՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏ. ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտարարում է, որ հաշտարար բաժանմունքների և շրջանների համար հարկաւոր են

Հ. Ստարար դատաւորներ եւ քննիչներ

Յայտարարութիւններն ընդունւում են ամեն օր ժ. 9—11 առաւօտ. Գրիբոյեդովսկի փող. № 23, Թիֆլիսում: 0—13

ԾԱԽՒՈՒՄ Է

Մեծ քանակութեամբ տպուած լրագրական թուղթ. դիմել Головинскій 41, ամեն օր երեկոյեան ժամը 5-6-ը:

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԲՈՐՍԱՆ

ԲԱՑԵԼ Է

կազմարարական արհեստանոց եւ ընդունում ամեն տեսակ կազմարարական գործեր: Տպագրում է ժապաւէններ եւ պատրաստում է պատկերների շրջանակներ:

Աշխատանքները կատարւում են մաքուր և մանրամասն արհեստանոցներից 50 տոկոսով էժան: Աշխատանքի Բորսայի նպատակն է՝ կրճատել անգործ կազմարարների թիւը: Արհեստանոցի մաքուր արդիւնքը բաժանւում է աշխատող բանուորների մէջ:

Աշխատանքի Բորսան դիմում է բոլոր մասնաւոր անձանց եւ հասարակական հիմնարկութիւններին առաջարկելով իրեն տալ կազմարարական գործեր:

Հասցէն՝ Биржа Труд , Мадатовская 11, (противъ ниж. части Александровскаго сада., Телеф. 2—12. (ու.կ.) 3—1

ԲԺԻՇԿ

Խ. ԷՅԵՐՋԵԱՆ

Նախկին ասիստենտ Պարիզի Hôtel-Dieu, պրոֆ. Gilbert-ի կլինիկաների, մասնագէտ թոքերի, սրտի, ստամոքսի, լեարդի, աղիքների և ներքին հիւանդութիւնների: Մեթոդիկ բժշկում թոքախտի, պլևրիտի, բրոնխիտի, անարիւնութեան, լեարդի ուռեցքի, arteriosclerose-ի (շնչերակների կարծրանալ) առանձին անկարողութեան (էմբոլիզմ): Արմատ. բժշկում գլխացաւի կերակրութիւն ընթերային մասամբ սրտի հիւանդութեանց համար: Ընդունելութիւնը առաւօտ. ժամը 10 1, երեկոյեան ժ. 5—7, կիրակի օրերը միայն 10—1: Հասցէ՝ Միքայէլեան փ. № 41. 00—32

ԲԺԻՇԿ

Ա. Ա. ՏԷՐԵԱՆ

Ներքին եւ երեխաների հիւանդութիւնների

Ընդունելութիւնը ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, առաւ. ժամը 10 և կէսից մինչև 12-ը և երեկ. ժամը 5—7-ը: Զքաւորներին—ձրի: Сололаки, Бебутовская ул., № 26, телефонъ 10—92. 30—7

ԲԺ. ԽԻՐՈՒՐԳ

Գ. ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆԸ

Վերադարձել է Թիֆլիս և վերանորոգել հիւանդների ընդունելութիւնը «Գրանդ-Հոտել» հիւրանոցում, ժամը 6—7 երեկոյեան: 30—11

ԿԱՐԵՒՈՐ ԼՈՒՐԵՐ

Հիւսիսային Ռուսաստանում Դաշնակիցների եւ Սիբիրական բանակները միացել են:

Բոլշեւիզմը Ամերիկայում:

Կառավարական ճգնաժամը Դաղստանում:

Ապստամբութիւն խորհրդային զօրքերի թիկունքում:

Զմիւռնիան գրաւուած:

ԷՏԻԿԱՆ ՆԱԽԱՊԱՇԱՐՄՈՒՆՔ Է...

Բոկլը իր «Քաղաքակրթութեան պատմութիւնը Անգլիայում» հռչակաւոր աշխատութեան մէջ աշխատել է ապացուցել այն միտքը, թէ բարոյական գաղափարները դարերի ընթացքում համարեա անփոփոխ են մնում և քիչ տրամադրութիւն են ցոյց տալիս էւոլիւցիայի ենթարկուելու: Մարդասիրութեան, ազնուութեան, ճշմարտասիրութեան և նմանօրինակ այլ էտիկական պահանջները հազարաւոր տարիներ առաջ մարդկութիւնը նոյն կերպ է ըմբռնել, ինչպէս և այժմ: Սակայն՝ եթէ Բոկլը ապրէր մեր ժամանակը և ներկայ լինէր Վիրահայ Ազգային Խորհրդի մայիսի 17-ի նիստին՝ նա բարոյական նորմաների անխախտութեան մասին այդպիսի կարծիք չէր յայտնի: Այդ օրը, անտարակոյս, նա կը գար ոչ միայն այն եզրակացութեան, որ բարոյականութիւնը նոյնպիսի արագ փոփոխման է ընդունակ, ինչպէս և մեր մաքերը, այլև «գերմարդկանց» մի հուժկու շարժումով այդ բարոյականութիւնը կարող է դէն շըպրտուել, որպէս անպէտք իր: Այս ամսի 17-ը էտիկայի պատմութեան մէջ նոր դարաշրջան է կազմում, ուստի ընթերցողը թող ներողութիւն կրէ իր յիշողութեան մէջ դրոշմելու այդ դարաշրջանը կազմող հանգամանքներն ու մասնակցող անձանց: Պատմութիւնը վերջ ի վերջոյ հերոսների գործ է, և ես չեմ կարող ինձ զրկել բաւականութիւնից երևան հանելու այն հերոսների անունները, որ տուեց Վիրահայ Ազգային Խորհուրդը սոյն 1919 թուի մայիս ամսի 17-ի նիստում:

Այդ Խորհուրդը, ինչպէս և այդօրինակ հիմնարկութիւնները, ունի իր քարտուղարը: Բայց քարտուղարները հայկական կեանքում նրա համար են, որ գրի առնեն միմիայն որոշումները: Նրանք, դժբաղդաբար, չեն արձանագրում այն, ինչ բնորոշ է ժամանակի համար և խօսում է այդ ժամանակի բարքերի ու ոգու մասին: Վիրահայ Ազգային Խորհրդի յիշեալ օրուայ նիստի ամենահետաքրքրական երևոյթը, ես համոզուած եմ, տեղ չի ունենայ արձանագրութեան մէջ, ուստի, քանի տեղի ունեցածը թարմ է մարդկանց յիշողութեան մէջ՝ ես կաշխատեմ համառօտ կերպով և ամենայն անաչառութեամբ արձանագրել այդ օրը կատարուած մեծ փաստը: Ես ուզում եմ մեր ապագայ բարքագիրների համար խղճութեամբ նկարագրել եղելութիւնը: Եթէ սխալներ լինեն իմ ասածների մէջ՝ խնդրում եմ այդ նիստի նախագահ պ. Ա. Մխիթարեանին և միւս անդամներին ուղղել իմ սխալները: Պէտք է ուղղել անմիջապէս,—ուշացումը այս դէպքում կարող է արգելք լինել ճշմարտութեան վերականգնման: Ես մի քիչ համարձակութիւն ստանալով՝ խորհուրդ կը տայի Վիրահայ Ազգային Խորհրդին այդ եղելութիւնն արձանագրել և տոհասարակ կարգադրել, որ արձանագրութիւնները իրենց մէջ պարունակեն ոչ միայն նիստերի որոշումները, այլ և այդ որոշումների շուրջը տեղի ունեցող դէպքերը:

Անցնենք դէպքի նկարագրին:

Պր. Բ. Թոփչեանը հարցապնդում է արել այն մասին, որ Վիրահայ Ազգային Խորհրդի Գործադիր Մարմինը, առանց Խորհրդի համաձայնութեան և գիտութեան, պ. պ. Արամ Յովհաննիսեանի և Արշակ Զուրաբեանի միջոցով Բաքւում կատարել է խոշոր, 1 մլն. ռուբլու արժողութեամբ գնումներ: Գնել է մեծ քանակութեամբ և վոլյա, որը անխնամութեան շնորհիւ հատել է. բացի այդ՝ այդ ապրանքի գինը այժմ անհամեմատ աւելի ցածր է, քան գնել են պ. պ. Յովհաննիսեանը և Զուրաբեանը: Հարցապնդողը կամենում է իմանալ, նախ՝ ինչ իրաւունքով Գործադիր Մարմինը այդպիսի մեծ գնումներ է կատարում առանց Խորհրդի համաձայնութեան և, երկրորդ՝ ինչ կերպ պէտք է լիկվիդացիա անել այդ գործը, որը, հաւանօրէն, մի քանի հարիւր հազար ռուբլի վնաս է բերելու: Ուրիշ խօսքով Գործադիր Մարմինը մեղադրւում էր Վիր. Ազգ. Խորհրդի իրաւունքները խլացնելու, գնուած ապրանքը անփութութեան պատճառով փչանալու և անփորձ մարդկանց միջոցով վնասաբեր գնումներ կատարելու մէջ: Խորհուրդը, այսպիսով, գնահատութեան էր ենթարկում՝ մի կողմից Գործադիր Մարմնի, միւս կողմից Խորհրդի երկու անդամի՝ պ. պ. Յովհաննիսեանի և Զուրաբեանի գործողութիւնները:

Երկու նիստ տևող վիճաբանութիւններից յետոյ քուէարկման են առաջարկւում երկու բանաձև՝ պ. Ա. Մխիթարեանինը, որով Գործադիր Մարմինը ազատ էր համարւում մեղադրանքից, բայց ցանկութիւն էր յայտնւում, որ առաջիկայում Ազգ. Խորհուրդը իրազեկ պահուի նախօրօք այդպիսի խոշոր գնումների նկատմամբ և պ. Բ. Թոփչեանի բանաձևը, որով Գործադիր Մարմինը մեղադրւում էր իր իրաւասութեան սահմաններից դուրս գալու մէջ: Այդ մարմնի նախ. պ. Երզնկեանը քուէարկումից առաջ ժողովականներին յայտնեց, որ եթէ պ. Թոփչեանի բանաձևը անցնի, Գործադիր Մարմինը ստիպուած կը լինի հրաժարուել: Ի դէպ նկատենք, որ այս նախազգուշացումը նոյնպէս բնորոշ է մեր ժամանակի բարքերի տեսակէտից—դա մի տեսակ ճնշում էր ժողովականների վրայ: Այդպիսի դէպքերում քննութեան առարկայ դարձած մարմինները և անձինք իրենց վերաբերմունքը ցոյց են տալիս միմիայն քուէարկումից յետոյ: Մինչև քուէարկումը ոչ մի՝ ուղղակի կամ անուղղակի՝ փորձ չեն անում քուէարկողների խղճի վրայ ճնշում գործ դնելու...

Այդպէս է «հին էտիկայով», որը հետզհետէ դառնում է ոչ պարտադիր «նոր մարդկանց» համար... Քուէարկումից առաջ Գործադիր Մարմնի անդամներից մի երկուսը և մանաւանդ Խորհրդի անդամ պ. Զուրաբեանը հարցնում են,—քուէարկմանը Գործադիր Մարմնի անդամները և գնումներ կատարած պ. Յովհաննիսեանը և Զուրաբեանը իրաւունք ունե՞ն մասնակցելու: Նրանց պատասխանում են, որ իրաւական արգելք չկայ, բայց տոհասարակ ընդունուած չէ մասնակցելու քուէարկման այն մարդկանց համար, որոնց գործունէութիւնը քննւում է: Այդպէս է պահանջում էտիկան:

Քուէարկւում է պ. Մխիթարեանի բանաձևը,—ստացւում է 7 ձայն: Անմիջապէս հաշւում է, որ նոյնքան ձայն էլ կը ստանայ պ. Թոփչեանի առաջարկը: Այդ առաջին քուէարկմանը Գործ. Մարմնի անդամները և պ. պ. Արամ Յովհաննիսեանը և Արշակ Զուրաբեանը, հին էտիկայի սահմաններից դուրս գալը անյարմար համարելով, չմասնակցեցին: Սակայն տեսնելով, որ իրենց—Գործ. Մարմնին և պ. պ. գնորդներին—արդարացնող բանաձևը նոյնքան ձայն է հաւաքած, որքան և պ. Թոփչեանինը՝ նորից, մանաւանդ պ. Զուրաբեանը հարցնում են՝ «իրաւունք ունե՞նք իրենք քուէարկմանը մասնակցելու»: Ժողովականները նոյն պատասխանը տուին, ինչ առաջին անգամ. «Ձեզանից է կախուած՝ եթէ անյարմար չէք համարում՝ կարող էք մասնակցել. օրէնքը չի արգելում, արգելում է չգրուած օրէնքը,—էտիկան»: Պ. Մխիթարեանի առաջարկը՝ պ. Զուրաբեանի և նրա հետ համաձայն միւս ընկերների պահանջմամբ, երկրորդ անգամ քուէարկուեց: Այս անգամ քուէարկման մասնակցեցին և իրենց արդարացնող բանաձևին ձայն տուին Գործադիր Մարմնի անդամ պ. Անուշաւան Ստամբոլցեանը, նոյն Գործադիր Մարմնի նախկին անդամ և գնորդ պ. Արամ Յովհաննիսեանը և պ. Արշակ Զուրաբեանը: Այս դէպքում 7 ձայնը դարձաւ 10-ը և արդարացան հարցապնդման ենթակայ Գործ. Մարմինը և երկու գնորդը: Պ. Թոփչեանի բանաձևը ստացաւ միայն 7 ձայն և տապալուեց:

Ուրիշ խօսքով՝ եթէ նկատի ունենանք Գործադիր Մարմինը և պ. պ. Յովհաննիսեանին և Զուրաբեանին որպէս մեղադրուող կողմեր՝ ապա ուրեմն մեղադրուողները իրենց ձայներով իրենց արդարացրին...

Արդարութիւնը պահանջում է ասել, որ Գործադիր Մարմնի միւս անդամները,—պ. պ. Ա. Երզնկեանը, Ե. Տէր-Մինասեանը և Ա. Միանսարեանը չմասնակցեցին քուէարկման, ըստ որում՝ այդպէս վարուեցին պ. պ. Տէր-Մինասեանը և Ա. Միանսարեանը առանց տատանման, առանց հարց դարձնելու, թէ իրենք իրաւունք ունե՞ն, թէ ոչ մասնակցելու քուէարկմանը, իսկ պ. Երզնկեանը հին էտիկայի սահմաններում մնաց քիչ տատանուելուց յետոյ...

Էտիկական հին և անխախտ պահանջ է,—մեղադրեալը իրեն վերաբերեալ գործերում քուէարկման մասնակցելու իրաւունք չունի: Այդ օրէնքը ոչ մի տեղ գրուած չէ, բայց գրուած օրէնքներից շատերն են փոխուել ու փոխւում են, իսկ այդ

չգրուած օրէնքը միշտ, բոլոր դարերում, սրբութեամբ և լուռ կատարուել է բոլոր քաղաքակիրթ ազգերի կողմից։

Վիրահայ Ազգային Խորհուրդը կարող է պարծենալ նրանով, որ իր անդամների մէջ գտնուեցին այդ դարաւոր նախապաշարմունքից բարձր կանգնածի, և այդ նախապաշարմունքը մայիսի 17-ից սկսած դէն շպրտած, գերմարդիկ», իսկ Սասունեանը, Ցովհաննիսեանը և Զուրաբեանը կարող են ինձ միայն շնորհապարտ լինել, որ իրենց մեծագործութիւնը անյայտութեան մէջ չթողի, ոչինչ որ այդ մեծագործութիւնից աւելի սաստկացաւ վորլայի հոտը…

Պ. Սեքեան

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԵՆԵՐԱԼ ԷՐԴԵԼԻՆ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ ՄԱՍԻՆ

Անդրկովկասից և Անդրկասպեան երկրից Եկատերինոդար վերադառնալով, գեներալ Էրդելին «Утро Юга» թերթի թղթակցին Անդրկովկասեան հանրապետութիւնների մասին հետևեալն է յայտնել.

— Վրաստանի և Հայաստանի յարաբերութիւններն ըստ երևոյթին լաւանում են։ Վրացիներն Ադրբէջանի հետ համակերպուելու շատ կէտեր ունեն և նրանց մէջ միաժամանակ աշխատանքը բարուոքւում է։ Երկուսին միացնում է իրենց հասարակապետութիւնների անկախութեան գործը։ Հայաստանի և Ադրբէջանի յարաբերութիւնները դեռ ևս շատ են լարուած։ Ինչ վերաբերում է այդ հասարակապետութիւններից անկախ պետական կեանք ունենալուն, այդ, գեներալի կարծիքով, անհնարին է։

Եթէ նոյն հարցը նոյնպիսի բացասական կերպով լուծուի նաև խաղաղութեան կոնֆերենցիայում, այն ժամանակ հարցն ինքն ըստ ինքեան վերջ կտրուի։

Գեներալը շեշտել է այն հարցը, որ այդ հասարակապետութիւնների կառավարչական շրջանների և ժողովրդի մեծամասնութեան մէջ Ռուսաստանի վերաբերմամբ տարաձայնութիւն է տիրում։

— Ժողովրդական մեծամասնութիւնը և ինտելիգենցիան մեծ մասամբ ձգտում են դէպի Ռուսաստանը. թէ մէկը և թէ միւսը լաւ են հասկանում, որ երկրում կարգը պաշտպանողներն անգլիացիք են, որի համար նրանցից շատ շնորհակալ են, սակայն ապագայի փրկութիւնը նրանք տեսնում են միմիայն ռուսների վերադառնալում։

Հանրապետութիւնների տնտեսականի վերաբերմամբ գեներալը յայտնել է, որ Վրաստանը այդ կողմից գտնւում է ողբալի դրութեան մէջ։ Ներքին տնտեսական կեանքը չէ լաւանում։ Ադրբէջանի դրութիւնը նոյնն է, միայն սա դրամի կողմից քիչ ապահով է շնորհիւ նաւթի արդիւնաբերութեան։

Դէպի խորհրդային Ռուսաստանն ունեցած վերաբերմունքը երերուն է, նայած Կամաւորական բանակի յաջողութիւններին։

Կառավարչական շրջաններում դէպի Կամաւորական բանակը երկիւղով են վերաբերւում, իբր թէ Կամաւորական բանակը կարող է երեսը դէպի այս կողմը թեքել և նուաճել Կովկասը։

ԲԺԻՇԿ ԽԻՇՄԻՏԻ ՄԱՀԱՊԱՏԻԺԸ

Ռաշտից եկող մի անձնաւորութիւն պատմում է, թէ Ջինգիլի կառավարական զօրքերի հրամանատար գնդապետ Ստարոսելսկու հրամանի համաձայն՝ դաւաճանութեան համար սպանուած է Միրզա-Կուչիկ-Խանի յառաջ տնի գործակից բժիշկ Խիշմիտը։ Ինչպէս յայտնի է, նա նորերս անձնատուր եղաւ իր զօրամասով կառավարական զօրքերին։

ԲՈԼՇԵՒԻԶՄԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅՈՒՄ

ՊԱՐԻԶ. — Արտաքին գործերի ստատս-սեկրետար Լանսինգը մամուլի բանկետում մի ճառ ասաց, որտեղ յայտնեց թէ անհրաժեշտ է միջոցներ ձեռք առնել բոլշևիզմի ագիտացիայի դէմ։ Լանսինգը յայտնեց, թէ բոլշևիկները Ամերիկայում, մասնաւորապէս Միացեալ-Նահանգներում, կազմակերպել են լայն պրոպագանդ։ Ցայտնագործուած են գոյութիւն ունեցող մի շարք կոմիտէներ, որոնք ժողովել են 13 հազար բոլշևիկ և անարխիստ բանուորներ։ Բոլշևիկական ագիտացիայի բոյնը գտնւում է ռուս գաղթականական կենտրոններում։ Նրանք գոյութիւն ունեն Նիւ-Եօրկում, Իլլինոյսում, Ինդիանում և Միչիգանում։ Ֆիլադելֆիայում, Սիատլում, Տակոմում և ուրիշ կէտերում գործադուլ անելու փորձերը հետևանք են բոլշևիկների գործունէութեան։ Կառավարութիւնը միջոցներ է ձեռնարկում վերջացնել այդ պրոպագանդը։ Այս օրերս տեղի ունեցաւ Նիւ Եօրկում «Ռուս գիւղացիների ընկերութեան» գաղտնի ժողովը, ուր ձերբակալեցին 198 տղամարդ և 2 կին։ Գտնուած է ագիտացիոն գրականութիւն ռուսաց և անգլիական լեզուներով։

ԲՈԼՇԵՒԻԿ ԲԱՆԱԿԻ ԱՆՁՆԱՏՈՒՐ ԼԻՆԵԼԸ

ԲԵՐՆ Ուկրայնական հաղորդագրութիւնից երևում է, որ բոլշևիկ առաջին բանակը, որը գործում էր Գրեպիտի մօտերքը, անձնատուր եղաւ Ուկրայնայի ազգային զօրքերին։

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԼՈՆԴՈՆ. Արեւելեան Ռուսաստան. Կոլչակի արշաւանքը շարունակւում է շատ աջող։ Գրաւուած են Գլազովը, Իժևսկը և Օրակը։

Հիւսիսային Ռուսաստան. Գեներալ Այրոնսայդի բանակը միացաւ սերբական բանակի հետ։ Պեչերայի շրջանում բոլշևիկները նահանջում են։

ԼՈՆԴՈՆ. Հիւսիսային Ռուսաստան։ Դուինան բացուեց Վագնայի միացման տեղում։ Գետի վրայ անցուդարձը վտանգաւոր է և հնարաւոր է միայն գետի ստորին մասերում, Արխանգելսկի մօտ։ Բոլշևիկների Կուրգոլինի վրայ յարձակումը յետ է շպրտուած։ Մենք վերցրինք 13 գերի։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

Ռուսական դեսպանութիւնը հրատարակեց այն ծրագիրը, որպիսին, ինչպէս ասում են, Ռուսաստանի ներկայացուցիչները ներկայացրել են Պարիզի խաղաղարար կոնֆերանսին՝ ռուսական հարցը լուծելու համար։ Այդ ծրագրի մէջ առաջարկուած է ճանաչել մինչև ռուսական ֆեդերատիւ պետութիւնների հիմնուելը գոյութիւն ունեցող բոլոր այն ազգային կառավարութիւնները, որոնք համակուած են դեմոկրատիկ գաղափարներով և օժտուած են ազգայնականութեան հաւատով։

ՏԱՆԿԱՆԵՐ

Ներկայումս Կամաւորական բանակ են բերուած երկու տեսակ տանկաներ՝ փոքրեր՝ «բեբի-տանկ» և միջակներ։

Փոքրերն ունեն չորս գնդացիր և երկու մոտոր, որոնք պաշտպանուած են թեք զրահով, որպիսին անթափանց է, մինչև իսկ ուղղակի յարձակումների ժամանակ, որովհետև թեք զրահը յետ է դարձնում ռումբը։ «Բեբի-տանկաների» երկարութիւնը 7 արշին է, քաշը՝ 900 փութ։

Այդ տանկաները կառավարում են 5 մարդ։

Միջակ տանկան զինուած է մէկ 75 միլիմետր թնդանօթով և 5 գնդացիրով։ Նա ունի հորիզոնական և ուղղահայեաց բացուածք (սաւառնակների դէմ արձակելու համար) և զինուած է 150 անոց մոտորով։

Այդ տանկան կարող է յետ ու առաջ շարժուել և պտտուել իր առանցքի շուրջը 360 աստիճան։

Ունի սեմաֆոր՝ նշան տալու համար։ Երկարութիւնն է 3 սաժենից աւելի, քաշը՝ 2000 փութ. կառավարում են [illegible] մարդ։

Երկու տանկաներ էլ ներկուած են մուգ դեղին գոյնով և ծածկուած են զրահով, որը կարող է փչանալ միայն մօտիկից արձակուած թնդանօթի ռումբից։ Տանկաների թոյլ կողմը կազմում է միմիայն շարժուն շղթան, ուր ռումբը դիպչելով կարող է վնաս տալ։ Տանկաները բոլորովին ազատ սողում են ամեն արգելքների վրայով, մինչև իսկ 6 արշինանոց փոսերի վրայով։

ՍԻԲԻՐԱԿԱՆ ԿՈԶԱԿՆԵՐԻ ԶՕՐՔԸ

Սիբիրական բանակի հետ միասին գործում է նաև սիբիրական կոզակների զօրքը, որոնցից զէնքի տակ են կանչուած 4-ից մինչև 7 դասակարգերը։

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՅԵՐԻ 5-ՐԴ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՔՈՉՈՒՈՐՆԵՐԻ ՀԱՐՑԻ ՄԱՍԻՆ

Ղարաբաղի հայերի 5-րդ համաժողովը քննելով ամառանոց գնացող քոչուորների հարցը, որոնք պէտք է անցնեն Ղարաբաղի հայկական ճանապարհներով և ի նկատի ունենալով այդ հարցի նշանակութիւնը երկու հարևան ազգերի բարեկամական յարաբերութիւններ ունենալու վերաբերութեամբ, գտնում է, որ նրանց անփորձ անցնելը հնարաւոր է միայն անգլիական հրամանատարութեան երաշխաւորութեամբ և բրիտանական զօրամասերի պաշտպանութեամբ, որոնք պէտք է միջոցներ ձեռնարկեն էքսցեսները վանելու երկու կողմից և թոյլ տան միայն անցնել անզէն քոչուորներին։ Երկու կողմից հասցրած վնասները որոշելու և պահանջելու համար անհրաժեշտ է ստեղծել միջազգային կոմիտէ, ուր մտնելու են հայ և թուրք-քոչուոր գիւղացիներ, որոնց վճիռները և վնասների հատուցումը կատարուելու է առանց դատարանի և քննութեան։

Ստորագրութիւն 5[illegible] պատուիրակների։

ԿՈԼՉԱԿԻ ԱՐՇԱՒԱՆՔԸ

ԼՈՆԴՈՆ։ Սիբիրյատամակից 33 մղոն հարաւ Կոլչակի զօրամասը մեծ հարուած տուեց Թըշնամուն և ձեռք ձգեց շատ գերիներ, գնդացիրներ և ծանր թնդանօթներ։ Գրաւուած է Ստաւրոպոլը շատ պատերազմական աւարով։ Բռնուած են մի քանի բոլշևիկ դեկավարներ։ Հաղորդում են թէ բոլշևիկ զօրամասերի մէջ շատ աճում է դասալիք գնդուորների թիւը։ Բոլշևիկ երեք դիվիզիա հրաժարուեցին կռուել, որոնց յետ կանչեցին ճակատից։ Համայի, Վեատկայի և ուրիշ շրջանների գիւղացիները ապստամբուեցան Խորհրդային կառավարութեան դէմ։

ԼԵՆՔՈՐԱՆՈՒՄ

Բացի Բագուի շոգենաւերը բռնուելուց, լենքորանցիք գրաւեցին և այն շոգենաւը, որը գալիս էր Պալու աստանից Բագու։ Շոգենաւերի գրաւումը բացատրում են նրանով, թէ դրանով կամենում են պաշտպանութիւն ցոյց տալ Բագուի գործադուլ անող պրոլետարիատին։

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՃԳՆԱԺԱՄ

Անհերքելի փաստերից կարող ենք գրել, [illegible] կառավար[illegible] [illegible] մի [illegible] որ տեղ[illegible] ունի լեռնակա[illegible] [illegible] պետութեան մէջ [illegible] գրել [illegible] կառավարութեան և պարլամենտ[illegible] մէջ [illegible] վիճաբանութիւն[illegible], որ շուտով պառակտման հասան Սպասւում է կառավարական ճգնաժամ։

ԽԱՂԱՂԱՐԱՐ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ

Բեռլինից հեռագիրը հաղորդում է, թէ Գերմանիայից յայտագիր է ստացուած ուր հաղորդւում է թէ Դաշնակիցների պայմանագիրն ընդունւում է։ Այդ յայտագրի մէջ ասուած է, թէ գերմանական կառավարութիւնը յոյս ունի, որ «խաղաղութեան նախնական պայմանների ծրագրի» յանձնուելուց յետոյ, այդ ծրագիրը առիթ կը տայ բանակցութեան, այլ և պահանջում է, որ Վերսալի գերման պատուիրակներին ազատութիւն տրուի հեռագրով և հեռախօսով ազատ հաղորդակցութիւն ունենալու գերմանական կառավարութեան հետ։ Նոյն տեղը ասուած է, թէ գերմանական պատուիրակների մեկնումը հաւանօրէն կը յետաձգուի մի քանի օր։

ԲՈԼՇԵՒԻԿԱԿԱՆ ԱԳԵՆՏԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ

Բուդապեշտում ձերբակալուած է բոլշևիկական մի ագիտատոր, որ երեք միլիոն ռուբլի էր եկել ստացած Ունգարիայում խռովութիւն յարուցանելու համար։ Նրա մօտ գտնուած է ահագին թղթակցութիւն, որի շնորհիւ ձեռք բերուել են Բուդապեշտում Խորհրդային իշխանութեան յայտնի ագենտները։

(Вол. Кубань)

ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐՆ ԻՏԱԼԻԱՅՈՒՄ

Միլանից հաղորդում են, որ բոլոր [illegible] կողմնութեան պատկանող թերթերը շեշտում են, թէ Իտալիայում խորտակուած են բոլշևիկական բոլոր ծրագրները։ Մի անուամ՝ իտալական արդիւնաբերութեան կենտրոնում խռովութիւն յարուցանելու համար նրանց կողմից բոլոր փորձերը անյաջողութեան մատնուեցին։

(«В. К»)

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԸ ՍԻԲԻՐԻՆ

Ամերիկական Կարմիր Խաչի Ազգային շտաբն իր տրամադրութեան տակ ունէր անհագին քանակութեամբ տաք սպիտակեղէն և վերմակներ, որոնք պատրաստուած էին Ֆրանսիա ուղարկելու համար։

Զինադադարը կնքելուց յետոյ Վլադիվոստոկի ամերիկական Կարմիր Խաչի լիազոր բըժիշկ Տէյլերից տեղեկութիւն ստացուեց գաղթականների խըղճալի դրութեան մասին։

Կարմիր Խաչի ընկերութիւնն անմիջապէս կարգադրեց Սիբիրի համար ուղարկելու 200 000 տաք փուփայկաներ և 200,000 վերմակներ

Բացի դրանից Կարմիր Խաչը պատրաստում է Սիբիր ուղարկելու մի միլիոն արշին մուսլին, 600,000 զոյգ գուլպաներ, 50,000 հատ երեսսրբիչ և 24 000 արշին բրդէ կտոր եւ։ Սրանց հետ միաժամանակ կուղարկուեն հարկաւոր քանակութեամբ սանիտարական [illegible], որոնք [illegible] [illegible] [illegible] համար։

(«В. К»)

ՍՏԱՒՐՈՊՈԼԻ ՆԱՀԱՆԳԻ ԳԻՒՂԱՑԻՆԵՐԸ

Ստաւրոպոլի նահանգի գիւղացիները վճռել են բոլշևիկների կողմն անցած գիւղացիներին դուրս հանել համայնքից և [illegible] ընտանիքները արտաքսել գիւղից, իսկ գոյքը բաժանել աղքատ գիւղացիներին։

Նրանք յայտարարել են, որ, ինչպէս մի մարդ, բոլորը կը պաշտպանեն Կամաւորական բանակին։

(«В. К.»)

«КАВКАЗСКІЙ ГОРОДЪ» ԹԵՐԹԻ ՓԱԿՈՒՄԸ

Վրաստանի քաղաքների միութեան նախագահը Երևանի քաղաքագլխից ստացել հետևեալ հեռագիրը.

«Ստացուած տեղեկութիւններից երևում է, որ Վրաստանի կառավարութիւնը «Кавказскій Городъ» ամսագրի փակուելու [illegible] քայլ [illegible] միջնորդութեան համաձայն [illegible] [illegible] ութիւնը չափազանց կարևոր համարելով, Հայաստանի քաղաքային աշխատաւորների կողմից յայտնում եմ ձեզ իմ գիտութիւն, որ անհրաժեշտ է այդ հրատարակութեան գոյութիւնը պահպանել և աւելի մեծ չափերով տարածել։

ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐԸ ԴՈՆԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Նովոչերկասկ քաղաքը երկրորդ անգամ ենթարկուել է օդային ռմբակոծութեան։ Քաղաքի վրայ նետուել են ռումբեր, որոնք ոչ մի վնաս չեն հասցրել։ Կամաւորական օդանաւերը հետապնդել են թշնամուն և փախցրել։

Այժմ գլխաւոր պատերազմական գործողութիւնները կենտրոնացել են Լուգանսկի շրջանում։ Կամաւորական մի քանի զօրամասերի յաջողուել է մտնել Լուգանսկ և կտորել մօտ 1000 կարմիր գւարդիականների, բայց որովհետև նրանք քիչ լինելով չէին կարող քաղաքն երեւ ց ձեռքում պահել, ուստի յետ են դարձել իրենց դիրքերը։

Բոլշևիկները մեծ ուժեր են կենտրոնացրում Торговая շըրջանում

Այստեղ տեղի են ունենում արիւնահեղ ընդհարումներ։

Վերջին տեղեկութիւնների համաձայն, կարմիր գւարդիականները հիւսիսից և արևելքից մեծ ուժերով առաջանում են Դոնի վրայ։ Ծանր [illegible] բոլոր [illegible] [illegible] են անցել Ապրիլ 30-ին Կամաւորական բանակը ճակատից և թիկունքից յարձակուել է [illegible] վրայ Լուգանսկի մօտ և [illegible] մատներ։ Գերի են վերցրած 1300 կարմիր գւարդիական, 2 բժիշկ, և [illegible] թութեան բոլորը։ Ինչպէս աւար վերցրել են 26 գնդացիրներ և ուրիշ պատերազմական [illegible] մ երքներ։

Զրաւ[illegible] տալով տարածեալ թշնամին, Կամաւորները հալածել են թշնամուն Սիմեյկինո կայարանից դէպի արևմուտք, եւ ատելով ուղղութեամբ. գրաւել են Օրեխովօ-Մարիենթեյդ գիծը և շարունակում են առաջ խաղալ։

Այս յաղթութեան նշանակութիւնը մեծանում է նրանով, որ կարմիրները արևմտեան, հիւսիսային և արևելեան ճակատներում (վերջինում Կոլչակի կողմից) նեղուելով և ջարդուելով, նոր թարմ ուժեր ստանալու հնարաւորութիւն չունեն՝ Կամաւորների և Սիբիրեան զօրքերի առաջխաղացման առաջն առնելու համար։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՎՐԱՑ ՀԵՌԱԳՐԱԿ. ԳՈՐԾ.)

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴ.

Բաւարիայի բողոքը

Բամբերգում տեղի ունեցող բաւարական լանդտագը միաձայն որոշում կայացրեց, թէ Գերմանիային առաջարկած բռնի խաղաղութիւնը չի կարելի ստորագրել և թէ Բաւարիայի սեպարատ հաշտութիւն կնքելու համար խօսք չի կարող լինել։ Բաւարական լանդտագը դիմեց Վիլսոնին բողոք - յայտագրով Գերմանիային բռնի կողոպտելու համար և խնդրում է Վիլսոնից գերմանական պատուիրակութեան հետ բանաւոր բանակցութիւն սկսել, որպէսզի նախապատրաստուի խաղաղութիւնը նրա 14 յօդուածների հիման վրայ։

Զմիւռնիան գրաւուած

ԼԻՈՆ, 18 մայիսի։ Դաշնակից զօրքերը գրաւել են Զմիւռնիան։ Քաղաքի ամրութիւնները գրաւած ունեն ֆրանսիական զօրքերը. յունական զօրքերը գրաւեցին քաղաքի գլխաւոր մասերը։ Անգլիական

և իտալական զօրամասերը բռնած ունեն շրջակայքի առանձին կէտերը։

—

Մարշալ Ֆոշի ժամանումը

ՓԱՐԻԶ, 17 մայիսի.—Մարշալ Ֆոշը ժամանեց Մայնց։

—

Սաարի աւազանի հակա-առաջարկը

ԼԻՈՆ. 17 մայիսի.—Գերմանական բազմաթիւ յայտագրերը շատ քիչ են անհանգիստ անում Դաշնակիցներին, որոնք որոշել են պնդել առաջարկած պայմանների վրայ։ Գերմանացիք ներկայումս զբաղուած են հակա-առաջարկ մշակելով Սաարի աւազանի վերաբերութեամբ։

Աւստրիական նաւատորմիղը

—

ԼԻՈՆ, 17 մայիսի.—(Ամերիկական ռադիօ)։ Իտալացիք յոյս ունեն, թէ խաղաղարար կոնֆերանսը չի վերադարձնի աւստրիական այն նաւատորմիղը, որը ունի կէս միլիոն ծաւալ և կարծում է, որ աւստրիական նաւատորմիղի կէսը կը յանձնուի Իտալիային ի փոխարէն այն վնասների, որպիսին Իտալիան ստացել է պատերազմի ժամանակ, կորցնելով 380,000 տոնն։

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴ.

—

Ադմիրալ Բոննը

Որովհետև ադմիրալ Բոնը նշանակուել է ծովային ոյժերի գլխաւոր հրամանատար, ուստի վիցէ ադմիրալ Կոնարը բռնեց նրա տեղը որպէս կայանի պետ։

—

Մեցի ընտրութիւնները

Մեցի լրագիրները հեռագրով դիմեցին Կլեմանսոյին, խնդրելով նրան իր թեկնածութիւնը դնել Մեցի ընտրութիւնների ժամանակ։

—

Զորսի խորհուրդը

Զորսի խորհուրդը շաբաթ օրը կը քննի Իտալիայի գաղութային վնասները։

—

Սամարայի գրաւումը

Ուկրայնայի մամուլի բիւրոն յայտնում է, թէ ադմիրալ Կոլչակի զօրքերը գրաւեցին Սամարան։

—

Ֆինլանդական զօրքերը Պետրոգրադի մօտ

Սկանդինաւիայի թերթերը հաղորդում են թէ ֆինլանդական զօրքերը մի քանի կիլոմետր հեռու են Պետրոգրադից,

---

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳԻՐ.

—

Իտալիայի գաղութային վնասները

Իտալիայի գաղութային վնասների հատուցման հարցը քննելիս՝ նախագահ ընտրուեց լորդ Միլները, Մեծ Բրիտանիայի գաղութային նախարարը։ Կրիսպին ներկայ էր երբ ներկայացնում էին իտալական կառավարութեան հայեցակէտերը։ Յանձնաժողովը իր աշխատանքները կը շարունակի եկող շաբաթ։

—

Տնտեսական ծրագիրները

Փարիզում Զորսի խորհուրդը շարունակում է քննել տնտեսական ծրագիրները։ Նրանց շատերի մէջ ասուած է, թէ Գերմանիան կարող է չընդունել խաղաղութեան պայմանները։ Այդ նիստին ներկայ էին որպէս քննիչներ՝ Կրիսպին, Լինկերը և ուրիշները։

—

Գալիցիայի հողամասերի առթիւ

Արտաքին գործերի հինգ նախարարներ խորհրդակցութիւն ունեցան Փարիզի արտաքին գործերի նախարարութեան շէնքի մէջ և ընդունեցին այն պայմանը, որով աւստրիացիները և հունգարացիք պէտք է ընդունեն այն հողամասային որոշումները, որպիսիները կը դաղմեն Դաշնակիցները Գալիցիայի վերաբերութեամբ։

—

Ադրիական հարցը

Ադրիական հարցը տակաւին որոշուած չէ։ Ֆրանսիական մամուլը շատ յոռետես վերաբերմունք ունի։

«Մատէնը» գրում է—«Հաւ սիրտով կըստացուի»։ Միւս լրագիրը քննելով աւստրիական պատուիրակութեան ժամանումը, ասում է.—«Մեր ներկայացուցիչները չպէտք է թոյլ տան մեր հակառակորդներին օգտուել Ադրիական հարցի շուրջը ծագած տարաձայնութիւններից, որպիսին պէտք է խիստ կերպով քննուի խաղաղութեան պայմանները կանոնաւորելու համար, որը մենք կընդունենք։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴ.

—

Աւստրիայի զինուորական պայմանները

Զորսի խորհուրդը զինուորական խորհրդի հետ երէկ քննում էր աւստրիական զինուորական պայմանները։

Աւստրիան, ինչպէս և Գերմանիան, պէտք է վերացնի զինուորական ծառայութիւնը և մշտական բանակը մինիմումի հասցնի։ Այլ և պէտք է ոչնչացնի զինարանները, որոնց թւում Շկոդի մեծ գործարանը, որը կենտրոնական պետութիւններին հայթայթում էր խոշոր թնդանօթներ։

—

Օսմանեան կայսրութիւնը հովանաւորութեան տակ

ԼԻՈՆ, 18 մայիսի.—Ֆրանսիական թերթերը յայտնում են, թէ Օսմանեան կայսրութիւնը այլևս չի ունենալու նախկին ինքնուրոյնութիւնը և կը գտնուի այն մեծ պետութիւնների հսկողութեան տակ, որոնք կը ստանան ժողովուրդների Լիգայի մանդատը։

—

Պատասխանը ուժեղացնում են

ԿԱՐՆԱՐՖՈՆ, 18 մայիսի։ Գերմանացիներին տուած ժամանակամիջոցը նրանց կողմից առարկութիւններ ներկայացնելու համար վերջանում է մայիսի 21-ին։ Ռազմական պայմաններից զատ, որպիսիները ձեռք են առնուած Գերմանիայի կողմից հաշտութեան պայմանագիրը չստորագրելու դէպքում, Դաշնակիցները նախատեսնում են ուժեղացնել պաշարումը։

—

Ֆոշի ճանապարհորդութիւնը

Մարշալ Ֆոշը շարունակում է ճանապարհորդութիւններ կատարել գրաւուած հողերի վրայ։ Մայիսի 15-ին նա եկաւ Կոբլենց։ Մայիսի 17-ին ժամանեց Կէլն։

—

Լեռնային էլէկտրական երկաթուղի Թիֆլիսից Վլադիկաւկազ

ԹԻՖԼԻՍ, 18 մայիսի.—Նախարարական յանձնաժողովը, որը պէտք է քննէր Թիֆլիսից—Վլադիկաւկազ էլեկտրական լեռնային երկաթուղու գիծ անցկացնելու պայմանագիրը, ինժեներ Կուչինսկու ծրագրի համեմատ, առաջ է բերում առաջին հերթին, Թերեք և Արագուա գետերի վրայ երեք հիդրօ-էլեկտրական կայարան շինելու հարցը, որպէսզի կարելի լինի շուտով, մինչև երկաթուղու կառուցումը, պահովել Թիֆլիսի և Վլադիկաւկազի շրջանների էլեկտրական էներգիայի արդիւնաբերական պահանջը։ Բոլոր ձեռնարկութեան դրամագլուխը լինելու է անգլիական 100 միլիոն ռուբլի ռոկով։ Ճանապարհի վարչութիւնը միջոցներ է ձեռնարկում, որ ֆինանսական մաս հանէ նաև ֆրանսիական և իտալական բանկերին, չհաշուած տեղականները։

—

Լորդ Կերոնզոնի ճառը

Կարնարֆոնից հաղորդում են Լորդ Կերոնզոնի ճառը, որտեղ նա ի միջի այլոց ասել է.

«Մենք բնաւ ցանկութիւն չունէինք սակարկել յաղթուած թշնամու հետ, սակայն մենք չէինք ուզում լինել և խաբուած։

Քննադատելով յետոյ, թէ որքան արդար են հաշտութեան պայմանագրի առաջարկութիւնները, նա ասաց՝ առաջինը, որ պիտի հարցի ենթարկուի, դա այս է՝ համեմատել այս պայմանագիրը այն պայմանների հետ, որպիսիները կառաջարկէր Գերմանիան Դաշնակիցներին, եթէ նա յաղթող դուրս գար այս պատերազմից։

Գերմանացիք այդ բանը գաղտնիք չէին համարում։

Այդ պայմանները յայտարարուած էին ամբողջ աշխարհին, և ստորագրած այն ժամանակուայ գերման կառավարութեան հեղինակաւոր ներկայացուցիչների կողմից։

Երբ նա բազմաթեց ենթադրուած գերմանական պայմանները Վերսալի պայմանագրի հետ իր խօսքերով—նա ցանկութիւն ունեցաւ կրկնել լորդ Կլիվլի խօսքերը՝ «չքնաղմինններ, ես կանգնած եմ, շանթահարուած իմ զսպելովս»։

Ինչ են այդ պայմանները այն կորուստների և տանջանքների համեմատ, որոնց պատճառն էր Գերմանիան։

Նա յետ գցեց կուլտուրայի յառաջդիմութիւնը առնուազն 50 տարով. Հաւասարակշռում է արդիօք պատիժը ոճրագործութեանը։ Այդ հարցին պատասխան կարող է լինել միայն բացասական։ Ոճրագործութիւնը անչափ է և ոչ մի պատիժ բաւարար չէ այդ դէպքում։ Այդ տեսակէտից հաշտութիւնը ոչ թէ խիստ չի, այլ աւելի շուտ բաւականի մեղմ է։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

—oo—

Պարենաւորման գործը.—Վրաց կառավարութեան կարգադրութեամբ պարենաւորման ամբողջ գործը պէտք է վարի պարենաւորման խորհուրդը և կատարի պարենաւորման բոլոր օպերացիաները։ Նոյն խորհրդի տնօրինութեան տակ դրուած պղնձէ արջասպը պէտք է փոխանակել հացի հետ։

Չեկերի մանրացումը.—Հաց ձեռք բերելու համար վրաց կառավարութիւնը որոշել է մէկ միլիոն ռուբլու չեկ մանրացնել։

Ռազմագերիների համար. Զինուորական ֆոնդից 100,000 ռ. է յատկացուել զինորական վարչութեանը՝ հայրենիք վերադարձող ռազմագերիների պէտքերի համար։

Խաղաղ ազգաբնակութեանը վնասներ պատճառելու դէմ.—Վրաց կառավարութիւնը որոշել է ձերբակալել բոլոր այն անձնաւորութիւններին, որոնք ռազմական գործողութիւնների ժամանակ վնասներ կը պատճառեն խաղաղ ազգաբնակութեանը։

Սերմացուի բաշխումը Ախալքալաքի գաւառում.—Հայաստանի խնամատարութեան մինիստրութեան ներկայացուցչութիւնը հաղորդում է, որ Ախալքալաքի գաւառում սերմացու բաժանել է թէ հայ և թէ վրացի գիւղացիներին։

Կարսի գաղթականների վերադարձի համար.—Հայաստանի խնամատարութեան մինիստրութեան Վրաստանի ներկայացուցիչը Ասորական ազգային խորհրդին 600,000 ռ. է յատկացրել՝ Հայաստանի հպատակ գաղթական ասորիների վերադարձի և ընթացիկ կարիքների համար։

Բաթում մեկնող գաղթականների ուշադրութեան.—Հայաստանի խնամատարութեան մինիստրի Վրաստանի ներկայացուցչութեան լիազօրը Բաթումից հաղորդում է, Ախալքալաք վերադարձած գաղթականները գալիս են այնտեղ աշխատանքի համար։ Բայց որովհետև այնտեղ աշխատանք չը կայ նա զգուշացնում է գաղթականներին զուր տեղը չը գնալ։

Փակուած վարկերի վերականգման շուրջը.—Փակուած վարկերի վերականգման խնդրի համար իւրաքանչիւր չհաստատուած վարչութիւն պէտք է դիմէ ֆինանսների մինիստրին։

Ճանապարհների վերանորոգման շուրջը.—Սենակա Սուխումի խճուղու վերանորոգման համար կառավարութիւնը յատկացրել է 500,000 ռ., իսկ Ախալքալաքի, Ախալցխայի և Արդահանի ճանապարհների կանոնաւորման համար 300,000 ռ.։

Հաստատուած օրինագիծ.—Կառավարութիւնը հաստատեց ֆինանսների և առևտրի ու արդիւնաբերութեան մինիստրութեան կից տեխնիքական կոմիտէ հիմնելու օրինագիծը նրա գործադրութեան համար յատկացրել է 10,000 ռուբլի։

Ժողովրդական համալսարանի օր.—Շաբաթ և կիրակի օրերը ժողովրդական համալսարանի օգտին տեղի ունեցաւ տուփերով հանգանակութիւն, որ լաւ արդիւնք տուեց։ Մի քանի տեղերում նոյն օրերը կայացան դասախօսութիւններ ժող. համալսարանի նշանակութեան վերաբերեալ, եղան համերգներ և այլն։

Խարդախութիւն.—Ապրիլ ամսին անյայտ անձնաւորութիւններ Թիֆլիսի մաքսատնից կեղծած փաստաթղթերով ստացել են 200,000 ռուբ. մանուֆակտուրային ապրանք, որ պատկանելիս է եղել Զատրուբիձէին, Խարատովին, Մալաչինին և Մաճաւարիանիին։ Քրէական միլիցիայի քննութիւնից պարզուել է, որ այդ խարդախութիւնը կատարել են մաքսատան ծառայող Միք. Դուալին, Ա. Սագարաձէն, ուսանողներ՝ Վ. Խիզանով, Գ. Բետանով, օգաչուներ՝ Շ. Խիզանով և Ա. Գոգիտաշվիլի։ Սագարաձէն և Դուալին, որոնց մօտ գտնուել է ապրանքը՝ ձերբակալուած են, իսկ միւսները փնտրւում են։

Ձերբակալուած գողեր.—Քրէական միլիցիայի պետը Գոնիբրսկայա փող. ձերբակալել է նախկին գլարդիական Շ. Ցիցիանովին և նախկին միլիցիոներ Դաւիդաշվիլուն, որոնք զինուած են եղել մաուզերներով և մտադիր են եղել մտնել նոյն փողոցի № 1 տունը։

Գերութեան մէջ մեղադրուողների ձերբակալում.—Քրէական միլիցիան ձերբակալել է նաև Ն. Ն. Խոջաևին, որ մեղադրւում էր երկու ամիս առաջ հարուստ Արուշանովի գերութեան մէջ։

— Քրէական միլիցիայի ձեռք առած միջոցների շնորհիւ ձերբակալուել է Միք. Արամեանին գերողներից մէկը։

ՎԱՂԸ

Չորեքշաբթի, երեկոյեան ժամը 6-ին, Կովկասի Հայոց Բարեգործ. ընկերութեան ընթերցարանի դահլիճում տեղի կունենայ նոյն ընկերութեան կից կոօպերատիւի ընդհանուր ժողովի շարունակութիւնը։ Քննելիք խնդիրները լինելով շատ լուրջ և ծանրակշիռ, կարևոր է շատ անդամների ներկայութիւնը։

ՎՐԱՍՏԱՆ

—oo—

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴԻՐ ԺՈՂՈՎԸ

—

Ժողովը բացւում է մայիսի 16-ին, ցերեկուայ ժամը 11 և 45 րոպէին Ալ. Լոմտատիձէի նախագահութեամբ։ Զեկուցանում է օրակարգի հարցերը։

Ի. Ճաւճաւաձէն զեկուցանում է դասակարգից դուրս գտնուող երկաթուղու գործակալների ռոճիկների յաւելման օրինագիծը։ Յաւելումը ծրագրած է անցած չորս ամսուայ համար և հաշուած է 87,360 ռ. գումարի։ Բօգուածներով կարգալը յետաձգւում է։

Դ. Շագաշիձէի զեկուցման համաձայն՝ ընդունւում է Վրաստանի պարլամենտի 1919 թ. յունուարի 31-ի դեկրետի ժամանակի երկարացնելը մինչև մայիսի վերջը, որ վերաբերում է պետական հիմնարկութիւնների պահպանութեան համար դրամ բաց թողնելուն։

Ի. Ճաւճաւաձէի զեկուցման համաձայն՝ ընդունւում է որոշումն, երկաթուղիների պահեստների ապրանքների պահպանութեան ժամանակը կարճեցնելու համար։ Նոր ժամանակ է նշանակւում 5 օրից մինչև մէկ ամիս։

Ն. Իմնաշվիլու զեկուցման համաձայն՝ ընդունւում է վրաց ամենալաւ դասագրքերի հեղինակներին 100,000 ռուբլի մրցանակ տալու դեկրետը։

Հերթով քննւում է զինուորական ծառայութիւնից ազատելու այն օրինագծի յօդուածները, որը վերաբերում է ընտանեկան դրութեանը՝ ծնողներին միակ կերակրողին, որբերին և չամուսնացած քոյրերին պահող եղբօրը և թոռանը։ Օրինագիծն ընդունւում է։

Զեկուցւում է ազգային-դեմոկրատական ֆրակցիայի՝ կառավարութեանը տուած հարցապնդումը դատական պալատի աւագ նախագահ Մգվելովի արձակման մասին։

Արդարադատութեան նախարար Ս. Գ. Գեգեչկորին հաղորդում է, թէ Մգվելովի արձակման հրամանի հեղինակ՝ արդարադատութեան նախարարի օգնական Զաքարիձէն հեռացրած է պաշտօնից, իսկ Մըգվելովը նորից իր պաշտօնին է հրաւիրուած։ Այդպիսով հարցը սպառուած է։

Զաքարիձէն ասում է, որ նա Մգվելովի արձակման հրամանը տուեց համաձայն տիրող օրէնքի, որ վերաբերում էր դատական պալատի կազմը կրճատելուն։

Գ. Գվազաւա ազգային դեմոկրատների ֆրակցիայի անունից յայտնում է, թէ արդարադատութեան նախարարի բացատրութիւնը բոլորովին բաւարարում է ֆրակցիային, ուստի և յետ է վերցնում հարցապնդումը։

Ազգային դեմոկրատների ֆրակցիայի միւս հարցապնդումը՝ Ջեգվի կամուրջի մեղադրեալների մահապատիժը փոխարինելու առթիւ, յետ է վերցնում հարցապնդման հեղինակների կողմից։ Զեկուցանւում է ազգ. դեմոկ. ֆրակցիայի հրրորդ հարցապնդումը, Ջեգվի կամուրջի գործի մէջ մեղադրուողներին բոլորովին ազատելու առթիւ։ Հարցապնդումը պաշտպանում է Գ. Գվազաւա, որը դատարանով դատապարտուած յանցագործներին բոլորովին ազատելը համարում է օրէնքի խախտում։

Բացատրութիւն է տալիս արդարադատութեան նախարար Ս. Գ. Գեգեչկորին, որն ասում է, թէ Շմագայլովի և այլոց գործը հենց սկզբից ընկել էր աննորմալ պայմանների մէջ։ Անգլիական հրամանատարութիւնը այդ գործի մէջ հանդէս եկաւ շատ սուր և ջերմ հետաքրքրութեամբ։ Նա յայտնեց, թէ Շմագայլովը անգլիացիների գործակալն է և թէ այն բոլորը, ինչ նա արել է՝ ուղղուած չէ եղել Վրաստանի դէմ, այլ գերմանացիների դէմ։ Ես չեմ ասում թէ ինչքան այդ ապացուցուած էր, բայց հաղորդում եմ ձեզ փաստերը։ Այդ հարցը շուտով միջազգային բնոյթ ստացաւ։

Եւ երբ կառավարութիւնը համոզուեց, որ Շմագայլովը արդարև անգլիական գործակալ է, չկարողացաւ հաշուի չառնել անգլիական հրամանատարութեան յայտարարութիւնը և լայն կերպով օգտուեց իր ներման իրաւունքով։ Կառավարութիւնը յայտնում է, որ պետական շահը թելադրեց այդօրինակ քայլ անել.

Գեորգաձէն ասում է, որ ներկայ պարագաներում դատարանի վարկը շօշափուած չէ ու թէ դատարանը, իր ժամանակին, բոլորովին անկախ իր դատավճիռը կարդաց և ոչ մի միջնորդութիւն տեղի չունէր։ Դատարանի ազատ վճռով արտասանուած դատավճռով վերջանում է դատարանի գործողութիւնը։ Այնուհետև սկսւում է միւս կողմը—քաղաքականը։ Կառավարութիւնը հաշուի առնելով քաղաքական բնոյթ կրող երևոյթները, օգտուեց իր ներման իրաւունքով։

Ս. Կեդիան ասում է, թէ ներումը կառավարութեան ազատ ակտ չէ և ըստ էութեան այդպիսի ակտ չէր էլ կարող լինել, որովհետև Շմագայլովը ճանաչուած էր որպէս ծանր ոճրագործ։ Ներկայ պարագաներում պարզ է, որ կառավարութեան կամքի վրայ ճնշում է գործադրուած։ Կառավարութիւնը այդ հարցի շուրջը պէտք է ճգնաժամ ստեղծէր, որպէս զի Սահմանադիր Ժողովի և ժողովրդի կամքը ստանար։

Ճառախօսը ցանկութիւն է յայտնում, որ ապագայում նման խնդիրները չվճռուեն առանց Սահմանադիր Ժողովի գիտութեան։

Ընդունւում է հետևեալ բանաձևը, որպիսին առաջարկել է սոցիալ-դեմոկրատների ֆրակցիան. —«Լսելով Ջեգվի կամուրջի պայթեցման գործի մէջ մեղադրուողներին ազատելու մասին եղած հարցապնդումը և կառավարութեան բացատրութիւնը, Սահմանադիր Ժողովը կառավարութեան գործելակերպը գտնում է նպատակայարմար, ի նկատի ունենալով ստեղծուած միջազգային պայմանները, և և անցնում է հերթական գործերին»։

Վերջում ընդունւում է Կաղնիսկի կորպուսի շինութեանը 500,000 ռ. յատկացնելու որոշումը։ Այդ շինութիւնը պէտք է յանձնուի [illegible] ներկայացուցիչներին, որոնք պիտի տեղաւորեն այնտեղ զետեղելու համար։

Ժողովը փակւում է ցերեկուայ ժամը 3-ին։

ՃԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Ճանապարհների հաղորդակցութեան նախարարի հրամանը 15 մայիսի 1919 թ. Կախեթիայի երկաթ. կառավարչին.

Ձեզ հաւատացած երկաթուղու վրայ տեղի են ունենում պետութեանը նուաստացնող երևոյթներ։

Զննելով տրուած համապատասխան օրէնքների, որով երկաթուղիների վրայ արգելւում է ամեն տեսակ առևտրականութիւն և քէֆեր, նման դէպքերը սովորական երևոյթ են դարձած Կախեթիայի երկաթուղու վրայ, որպիսիները անպայման անթոյլատրելի են։

Մինչդեռ ճանապարհի կազմը՝ ինչպէս օրինակ գնացքի քննիչը, օբեր-կոնդուկտորները և ուրիշները իրենց անձնական մասնակցութեամբ կամ անտարբերութեամբ, իրենք են պատճառ դառնում կարգը խանգարելուն։

Առաջարկում եմ ձեզ խիստ միջոցներ ձեռնարկել արմատախիլ անելու ձեզ հաւատացած երկաթուղու վրայ տեղի ունեցող առևտրականութիւնը։ Իւրաքանչիւր ուղևոր, որը առևտրականութեան մէջ կը նկատուի, պէտք է յանձնուի մօտակայ կայարանի միլիցիային։ Վարչական իշխանութեան իրաւունքով անմիջապէս արձակել և պատասխանատուութեան հրաւիրել ծառայող կազմի քննիչներին և կոնդուկտորներին, որոնք կարևոր ուշադրութեամբ չեն վերաբերուի այս խնդրին և հնարաւոր միջոցներ չեն ձեռնարկի արմատախիլ անելու առևտրականութիւնը։

Այս հրամանը փակցնել ձեզ հաւատացած կայարանների յայտնի տեղերում։

Ճանապարհների հաղորդակցութեան նախարար՝ Խոմերիկի։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մայիսի 7-ին պարենաւորման գլխաւոր կոմիտէի նիստում պարզուել է, որ գաւառական կոմիսարիատը քաղաքային ինքնավարութիւնից օրական ստանում է 20 փութ հաց, մինչդեռ պահանջ կայ 16 փութ 20 գրվ., այդպիսով ամեն օր 3 փ. 20 գր. հաց աւելի են ստանում։ Ու՞ր է գնում այդ աւելի հացը. ինքը գաւառ. կոմիսարը ստանում է օրական 10 գր., նոյնչափ ստանում է և միլիցիապետ Նոհրատեանը, թէև քանի օր է նա հեռացել է Ալեքսանդրապոլից։ Մենք ստացել ենք մի շարք գրութիւններ գաւառական կոմիսարիատում բոյն դրած չեղծարարների և մի շարք պաշտօնեաների տխուր գործունէութեան մասին, բայց տեղի սղութեան պատճառով առայժմ չենք կարող բոլոր գրութիւնները հրատարակել։

Գանձակեցի պ. Գաբրիէլեանը Բագուից բերել է 5 ցիստերն նաւթ՝ փոխանակելու աղի հետ։ Նաւթը գնել է Ալեքսանդրապոլի պարենաւորման գլխաւոր կոմիտէն՝ փութը 60 ռուբլիով, փողը չէ վճարել, այլ մայն թուղթ տուել՝ ստանալու մասին, որպէսզի Գաբրիէլեանը կարողանայ Արաքս կայարանից համապատասխան չափով աղ ստանալ։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐԸ ԵՒ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ

—

Նարիս Փարիզից Նովոչերկասկ է վերադարձել գեներալ Մ. Ա. Սւեչինը, որ Կարսի և գեներալ Գերասիմովի հետ գնացել էր Փարիզ, որպէս Դոնի ներկայացուցիչ։ Վերջին երկուսը մնացել են Փարիզում։

Գեներալ Սւեչինը «Донскія Вѣдомости» թերթի աշխատակցին հետեւեալն է յայտնել ռուսական գործերի դրութեան մասին.

Հաշտարար կոնֆերենցիայում Ռուսաստանը ներկայացուցիչներ չունի, սակայն թէ կոնֆերենցիան

և թէ Փրեմաեան Եւրոպայի համաքաղաքական կարծիքը հնարաւորութիւն ունեն լսելու Ռուսաստանի ձայնը։ Պարիզում գոյութիւն ունի այսպէս անուանած «Ռուսական քաղաքական խորհրդակցութիւն»։ Խորհրդակցութիւնը, որի նախագահն է իշխան Գ. Է. Լւովը, մասնակցում են Ռուսաստանի նախկին դեսպանները, ծովակալ Կոլչակի, գեներալ Դենիկինի, Արխանգելսկի կառավարութեան և և Ռուսաստանի սահմաններում նոր կազմուած այն տէրութիւնների ներկայացուցիչները, որոնք ճանաչում են Ռուսաստանի հետ միանալու անհրաժեշտութիւնը։ Այս քաղաքական խորհրդակցութիւնը կոնֆերենցիային նոտաներ է ուղարկում, երբ այնտեղ Ռուսաստանի շահերը շօշափող հարցեր են քննւում։ Նոտաները ստորագրում են՝ Գ. Ե. Լւովը, Ս. Դ. Սազոնովը, Վ. Ա. Մակլակովը և Ն. Վ. Չայկովսկին։

Քաղաքական խորհրդակցութիւնը երբէք չէ էլ պահանջել, որ Ռուսաստանի ներկայացուցիչներին թոյլ տրուի կոնֆերենցիային մասնակցել. այդ թոյլտւութիւնը կարելի էր ձեռք բերել, սակայն Ռուսաստանի ներկայացուցիչների ձայնն այնպիսի հեղինակութիւն չէր ունենալ, որ կարողանար համապատասխանել ռուսական շահերի մեծութեանը և Ռուսաստանի նախկին արժանապատւութեանն ու ապագային։ Այդ պատճառով խորհրդակցութիւնը վճռեց բաւականանալ միմիայն նոտաներ ուղարկելով։ Խորհրդակցութեան ձայնը լսւում են, թէպէտ պաշտօնապէս կոնֆերենցիան նրա գոյութիւնը չէ ճանաչել։

Աչքի ընկնող մի երևոյթ է այն, որ Աշխատակիցների դիւանագէտների և հասարակական ու կառավարչական շրջանների վրայ ամենամեծ ազդեցութիւնն ունեն չափաւոր սոցիալիստները—Բ. Վ. Սաւինկովը (Կոլչակի ներկայացուցիչներից մէկն է), Ն. Վ. Չայկովսկին (Արխանգելսկի կառավարութեան նախագահն է) և Վ. Լ. Բուրցևը։

Վերջինը շատ եռանդուն կերպով աշխատում է Եւրոպային ծանօթացնել ռուսական գործերի հետ, հրատարակում է բրօշիւրներ և «La cause commune» (ընդհանուր գործ) թերթը ռուսերէն և ֆրանսերէն լեզուներով։

Ֆրանսիական պատգամաւորների պալատում ռուսական գործերին խառնուելու համար խիստ հակառակութիւններ չկան։ Այնտեղ կան միայն երեք ծայրայեղ-սոց. պատգամաւորներ (Կաշէն, Լաֆոն և Մէյերաս), որոնք յաճախ հարցապնդումներ են մտցնում ռուսական գործերին միջամտելու առթիւ։ Նրանց պատասխանում է արտաքին գործերի մինիստր Պիշոնը, որ շարունակ ապացուցում է, թէ բոլշևիկները ոչ թէ սոցիալիստներ են՝ այլ աւազակներ։

Պիշոնի հանդէս գալուց յետոյ պալատն անպայման վստահութիւն է յայտնում կառավարութեանը, հաւանութիւն տալով Ռուսաստանին պատերազմական և այլ մթերքներով աջակցութիւն ցոյց տալու վճռին։

Ինչ վերաբերում է Ռուսաստանին կենդանի ուժերով օգնելուն, պէտք է ասել, որ թէպէտ կառավարութիւնը և պատգամաւորների մեծամասնութիւնը սրան համաձայն են, սակայն չեն վստահանում իրենց ցանկութիւնն իրագործել, որովհետև ժողովրդական մասսաներում հետզհետէ դեմոկրատիկ շարժումը զօրեղանում է։

Մարշալ Ֆոշը գեներալ Սևչինի հետ զրուցելիս յայտնել է, որ նա պատրաստ է Ռուսաստան ուղարկելու ոչ թէ մէկ, այլ մինչև անգամ քսան կորպուս, սակայն վախենում է չափազանց ձիգ տալ այն լարը, որ առանց այն էլ ձգուած է պատերազմի ժամանակ։

Եւ իսկապէս ոչ մի երկիր պատերազմի ժամանակ այնպէս չէ լարել իր ուժերը, ինչպէս Ֆրանսիան։ Այն ժամանակ, երբ Ամերիկայի կորուստներն ընդամենը հաշւում են 70,000 հոգի, Ֆրանսիան կորցրել է պատերազմի ժամանակ ցող տղամարդկանց կէսը։

Բոլշևիկների հետ համաձայնութիւն կայացնելու և Իշխանաց կղզիներում կոնֆերենցիա գումարելու հարցին այժմ ոչ մի տեղ չեն համակրում։

Պատերազմից յոգնելը երևան է գալիս ամեն տեղ, մինչև անգամ Պարիզի փողոցներում։ Պարիզը այլ ևս այն կենսուրախ քաղաքը չէ, ինչպէս առաջ էր։ Ցերեկը նա բաւական զուարթ է, սակայն գիշերուայ 12 ժամից յետոյ նրա փողոցները դատարկ են։

Գործարանները թէպէտ բանում են, սակայն հում նիւթի սաստիկ կարիք են զգում։ Այս հանգամանքը ֆրանսիացիներին ստիպում է աւելի ևս շուտ ազատել Ռուսաստանը բոլշևիկեան լծից։

Ց. Մ. Վ.

ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԶՕՐՔԵՐԻ ԹԻԿՈՒՆՔՈՒՄ

Դոնի շրջանի հիւսիսային մասում, որ գրաւած ունէին Խորհրդային զօրքերը, ապստամբել են կոզակները։

Ապստամբած շրջանին միացել են նաև Խապերսկի, Ուստ-Մեդվեդիցկի և Դոնսկոյ շրջանները։

Վերջին տեղեկութիւններից երևում է, որ ապստամբների կողմն են անցել նաև Վորոնեժի նահանգի մօտակայ վայրերի գիւղացիները։

Այսպիսով ապստամբութիւնը հսկայական չափերի է հասել, գրաւելով Խորհրդային զօրքերի կողմից Դոնի շրջանում վերցրած վայրերի մեծ մասը։

Ապստամբութիւնը հետևանք է այն սարսափելի ոճիրների, թալանների, գնդակահարութիւնների և բռնութիւնների, որ օրը ցերեկով կատարում էին Լենինի ու Տրոցկու ճուտերը։

Շարժումը ղեկավարելու համար հրաւիրուած են այն սպաները, որոնք վայելում էին կոզակների վստահութիւնն ու ժողովրդականութիւնը։

Ռազմամթերք ձեռք են բերել կարմիր գւարդիական գնդերին զինաթափ անելով։

Զինուած խմբերն արդէն սկսել են պատերազմական գործողութիւնները սոցիալիստական դիմակի տակ գործող աւազակների դէմ։ Նրանք գրաւել են Միլլերովո կայարանը և Լիխայա—Ցարիցին երկաթուղագիծը։

ԳՈՐԿԻԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ՖԻՐՄԱՆ

«Ֆորվերտս» լրագրին հաղորդում են Հելսինգֆորսից, որ Մաքսիմ Գորկու հիմնած հրատարակչական ֆիրմայի գործերը անյաջող ընթացք ունենալու պատճառով, նա ժողովրդական լուսաւորութեան կոմիսարիատից մեծ գումարներ է ստացել հրատարակչական գործը բարւոքելու համար, որ ծառայում է պրոպագանդայի նպատակներին։ Բացի դրանից մեծ գումարներ են տրուել աշխատակիցների վարձն աւելացնելու համար։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԶՕՐՔԵՐԻ ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ռիգայի շրջանում սպիտակ գւարդիականների կողմն անցան Խորհրդային երկու ամբողջ գնդեր։

Կոլչակի դէմ ուղարկուած զօրքերի մի քանի զօրամասերը նոյնպէս անձնատուր են եղել նրան, մնացած Խորհրդային զօրքերի մէջ տիրապետում է դասալքումը։

Տրոցկին ամեն միջոց գործ է դնում արևելքում խախտուած [illegible]թիւնը վերականգնելու համար։

Մոսկուայում հրատարակուած է ընդհանուր զօրահաւաք մինչև 45 տարեկան հասակը։ Քաղաքը բաժանուած է մի քանի զօրակոչական մասերի, իւրաքանչիւր մասում ենթադրւում է կազմել մի գունդ։ Գարնիզոնի պետ նշանակուած է Մուրադովը։

Տրոցկու կարգադրութեամբ կենտրոնական Ռուսաստանից դէպի Վոլգայի ափերն են ուղարկւում կարմիր զօրամասեր, սակայն այս գործողութիւնը շատ դանդաղ է կատարւում երկաթուղու փչանալու պատճառով։

ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԵՏՐՈԳՐԱԴՈՒՄ

Ֆրոնտի վրայ հասնելով Պետրոգրադի կոմմունան վախենում է ֆինների և Իւդենիչի զօրքերի արշաւանքից, այդ պատճառով շտապով ամրացնում են Պետրոգրադի շուրջը գտնուած դիրքերը։ Բոլոր կողմերում փորում են խրամատներ և թնդանօթներ ու գնդացիրներ են դնում։ Նմանապէս ամրացնում են և Լադոգա լճի արևմտեան ափերը։

Բոլշևիկները աշխատում են համաձայնութեան գալ Ֆինլանդիայի հետ և համաձայն են նրան զիջելու Վոլոգդայի նահանգի և Կարելիայի մի մասը, միայն այն պայմանով, որ Պետրոգրադը մնայ իրենց, սակայն ֆինները չեն համաձայնում։

(«Св. Рѣчь»)

ԿՈԼՉԱԿԻ ՆՈՐ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Եկատերինոդարում տեղեկութիւններ են ստացուած, որ Կոլչակն այժմ կռիւ է մղում բոլշևիկների հետ Կազանի մօտ, որը նա շրջապատել է երկաթեայ օղակով։ Սամարայի շրջանում [illegible] անցնելով Վոլգայի աջ ափը վճռողական արշաւանք են սկսել Սարատովի վրայ։ Բոլշևիկները զէնքը ձգելով փախչում են։

(В. К.)

ԳՐ. Կ.-ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏ.

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՎՐԱՑ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐԻ

II

Ձախ մասում առաջին հանդիպածը ձեզ երիտասարդ նկարիչ Վլադիմիր Գուդիաշվիլին է, որ ունի 30 ից աւելի նկարներ, որոնց մէջ չհաշուած [illegible] նկարները։

Այս նկարիչը, որ մեր կարծիքով նորութեան մէջ ամենից ուժեղ վրձինն է և ամենից շատ շնորհք ունեցողը, այնքան առաջ է գնացել նորաձևութեան մէջ, այնքան համարձակութիւն է տուել իր վրձինին, որ չէ ուզեցել ենթարկուել ոչ մի նկարչական օրէնքի. այն բոլոր նկարները, որոնք աւանդութիւններ են, այնպիսի խիստ չափազանցութիւններով են դուրս բերուած կտաւի վրայ, որ մարդուն կասես գցում են ինչ-որ կախարդական աշխարհ, ուր ամեն բան անբնական է, ուր հարկաւոր է կեանքի վրայ նայել ուրիշ ակնոցով. որքան ճիշտ են նրա վերցրած գծագրական մասերը մարմնի (մանրանկարների մէջ), այնքան էլ ծայրայեղութեան են տուած չափերը. օրինակ՝ ոտքին, ձեռքին, վզին և այլն և այլն այնքան սահմանից աւելի չափեր են տուած, որ մարդու վրայ խիստ ծանր տպաւորութիւն են թողնում. այդ դեռ բաւական չէ՝ նրա (այդ տեսակի) նկարները յանկարծ ընդհատւում են ինչ-որ մի երկրորդական առարկայով և ապա շարունակում իրենց մնացորդը. այդպէս է օրինակ «աւշը» (ձին) (ձերանի)։ Բոլոր այս ձևի նկարներին տուած է այլաբանական բնաւորութիւն, ձև և գոյների ինչ-որ ճնշող բաղադրութիւն. այդ ֆուտուրիստական կնիքը հասել է և կենցաղագրական նկարներին, օրինակ՝ մի քանի «քէֆերի» նկարները, որտեղ խեղաթիւրութիւնը հասել է արդէն իր ծայրայեղութեան։

Այդ քէֆերից մէկը գնել է վրաց կառավարութիւնը ժողովրդական գալլերէյի համար։

Գուդիաշվիլուց յետոյ դուք կը հանդիպէք Ալ. Մրևլիշվիլու գործերին. նրա ամենամեծ գործը «Կրծանիսից յետոյ» մեծադիր պատկերն է (եղած նկարների մէջ ամենամեծը). նկարի առաջին մակարդակում նստած է Հերակլ թագաւորը, թաղուած վշտի ու տխրութեան մէջ, գլուխը ներքև քաշած մտածում է կռուի անյաջող ելքի մասին. նրա մօտ կանգնած է մի պալատական՝ ձեռքերը կրծքին ծալած, տխուր խորհում է թերևս պարտութիւն կրելու և գալիք սարսափների մասին (դա Մամեդ խանի ժամանակ), իսկ թագաւորից քիչ հեռու երկու թիկնապահ զինուոր տխուր ու խորհրդաւոր նայում են թագաւորին ու իրար հետ խօսում. ընդամենը այս մասում 4 ֆիգուր է, իսկ դէպի աջ 3 ձի իրար մօտ կանգնած և երկու գիւղացի իրար հետ զրուցելիս դժբաղդ անցքի մասին։

Եղանակը երեկոյ է, մթնշաղ. դրա համար էլ նկարի վրայ կայ ինչ-որ քօղի նման բան, որ պարզութիւն չի տալիս գործին. նկարի մնացած (կտաւի) դատարկութիւնը լցրած է կապտագոյն գետնով. այս նկարը, թւում է, թէ էլի լրացուելու կարիք ունի։

Հարևանցի ասացինք, որ վրաց կառավարութիւնը այդ նկարին առաջարկել է 20 հազար ռուբլի*)։ Այս նկարչի միւս գործերի մասին կանգ չենք առնի, ըստ որում այնքան հաջողուած բաներ չկան։

Նրանից յետոյ լուրջ ուշադրութեան արժանի է Վալերիան Սիդամոն—Էրիստովը։ Սրա գործերի մէջ առաջինը պէտք է համարել «Գէորգի Սաակաձէ» մեծադիր նկարը, որ իր մի քանի զինուորներով կանգնած սպասում է (Կըրծանիսի) գալիք պատերազմին. նկարիչը հերոսին տուել է ռիցարական տեսք, հագցրել է նոյնպէս ռիցարի ձևով. դա պատմականօրէն որքան ճիշտ է, թողնում ենք, միայն պիտի ասենք, որ այդպիսի դիրքով էլ յարմար դէմք ու դիրք է տուած հերոսին՝ Գէորգիին. նկարի (ֆիգուրի) դէմքը, արտայայտութիւնը ճիշտ են, թէև խիստ խառնուած գոյներով ու կոնտուրներով. կտաւի մնացած դատարկութիւնը նկարիչը լցրել է ձախ մասում (հեռւի մակարդակում) հին Թիֆլիսը իր վերևի բերդով, ապա վերևի սևացած երկինք. երբ նայում էք նկարին խորքին ձեր աչքն բացւում է հորիզոն, օդ, երկինք ու տեսնում էք, որ կայ յաջող պերսպեկտիւ և բնութիւն։ Մնացած նկարները, որոնք ևս անյաջող չեն, բայց շատ անմշակ։ Այս նկարների մէջ չկայ վրձնի նորութիւն ու խորութիւն։ Սիդամոն—Էրիստովին մեծ շնորհքի տէր է, եթէ ոչ բոլորի մէջ ամենաշնորհալին, և սա ապագայ կունենայ, եթէ գնայ շարունակելու և կատարելագործել։

Մնացած երկրորդական նկարիչների մասին կանգ չենք առնի. մի քանի խօսք միայն ուզում ենք ասել Փիրոսմանաշվիլի Նիկոյի մասին,—սա ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ վիվեսկայ նկարող։

Այն, ինչ որ ասացինք վրացի նկարիչների գործերի մասին, մանաւանդ ֆուտուրիզմի հովերով տարուած նկարիչների մասին, նոյնը չի կարելի ասել քանդակագործների մասին. այստեղ շատ աւելի հաջողուած գործեր դուք կը գտնէք. մօտ 50 ի չափ անդրիների մէջ հազիւ մի քանի բան լինի, որ չգիտման քննադատութեան, մնացածները՝ թէ ցեխից շինածները և թէ քանդակածները ուշադրութեան արժանի գործեր են և շատ հարազատ այն պատմական անձերին (գրող, բարեգործ և այլն), որոնց անդրիները պատրաստել են. դէմքերի գծագրութիւնները, հայեացքների արտայայտութիւնները. մկանունքների նրբութիւնները դուրս են բերուած կենդանի ու հարազատ. մարմարեայ արձանների մէջ, մեր կարծիքով, ամենից յաջողը «Հիւսիսից եկած կնոջ» անդրին է։

Մեծ—Ցիկ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԴՐՉԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԱՊՏԱԿՈՎ

Թիֆլիս, 19 մայիսի

Վիրաւորուած այն բանից, որ իմ յօդուածում («Ժող. Ձայն» № 103) ցոյց եմ տուել հայ աշակերտութեան անխղճմտական ընդհանուր պատկերը, Ներսիսեան դպրոցի մի խումբ «բոլշևիկ» սաներ Երևանեան հրապարակում, օրը ցերեկով, ենթարկեցին ինձ ֆիզիքական ապտակի։

Այսպէս են տալիս նրանք գրչի պատասխանն այն ժամանակ, երբ իրենց մի դիւժին օրգաններով կարող են «արդարանալ» հասարակութեան աչքում։

Կոմենտարիաների կարիք չկայ, և ինձ ոչինչ չի մնում աւելացնելու, քանի որ այս [illegible] բնորոշ դէպքը գալիս է ցոյց ձեռքով ստորագրելու իմ յօդուածի ճշմարտութիւնն ու իրաւացիութիւնը։

Կրկնում եմ ցաւալի է, շատ ցաւալի, որ Ներսիսեան դպրոցի պէս մի լուրջ հիմնարկութիւն փայլուն կոճակների ու համալսարանական գլխարկի տակ անգամ չի կարողանում զէթ մեղմացնել ասիական գազանը...

Հ. Պետ.

*) [illegible] Հայաստանի կառավարութեան։

«ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ» ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Կարդալով լրագրիդ ներկայ տարուայ 101 համարը՝ որտեղ ի միջի այլոց գրուած է, թէ խաղողի որթերը բժշկելու արդէն ժամանակն է, սակայն «արջասպի և ծծումբի» քիչ պաշար կայ և եղածի գներն էլ օր աւուր բարձրանում են։

Այս առիթով պարտք եմ համարում գրել հետևեալը. «Բուրգոնդիայում» մի այգեպան նկատում է՝ որ ամբողջ այգու վազերից միայն այն վազն էր ազատ մնացել ֆիլոքսերիայի աւերմունքից՝ որի շուրջը կարտոն—մաղադանոս (պետրուշկայ) էր ցանուած։

Կարտոնի հոտը առհասարակ միջատներին անտանելի է. և դրա համար չեն մօտենում. այս հնարքը թէ բոլորին մատչելի է և թէ շատ արժան. բոլորն էլ կարող են հեշտութեամբ փորձել, ուստի ա. գիտուններին խորհուրդ կը տամ փորձի համար այս միջոցը գործ դնեն և հետևանքի մասին տեղեկութիւն տան լրագրներին։

Գ. ա. Է. Մանդակունի

[illegible]

Տ Ե Ղ Ե Կ [illegible]

ԳՆԱՑՔՆԵՐԻ ԸՆԹ[illegible]Ը

ԳՆԱՑՔՆԵՐԸ ԹԻՖԼԻՍԻՑ ԳՆՈՒՄ ԵՆ ՓՈԹԻ

Գ. № 1 ճեպընթաց՝ և եկ. 7 ժ. 30 ր.
Միխայլովից — գիշ. 10 ժ. 52 ր.
Շորապանից գիշ. 1 ժ. 34 ր.
Սամտրեդիից գիշ. 3 ժ. 50 ր.
Փոթի հասնում է առաւ. 5 ժ. 50 ր.

Պլացկարտի գինը բոլոր վագոններում 20 ռուբլի է։

Գ. № 2 պասսաժիր՝ առ. 10 ժ. 30 ր.
Միխայլովից ցեր. 8 ժ. 8 ր.
Շորապանից— երեկ. 6 ժ. —
Սամտրեդիից— եր. 8 ժ. 34 ր.
Փոթի է հասնում գիշ. 10 ժ. 43 ր.

Պլացկարտի գինը բոլոր վագոններում 10 ռուբլի է։

Գ. № 9 ճանապարհորդական մինչև Քութայիս
Դուրս է գալիս երեկ. 10 ժ. 30 ր.
Քութայիս է հասնում առ. 7 ժ. 21 ր.

Պլացկարտի գինը բոլոր վագոններում 5 ռուբլի է։

Գ. № 19 ճանապարհորդական մինչև Բորժոմ
Դուրս է գնում ցերեկ. 3 ժ. 30 ր.
Գորուց երեկ. 6 ժ. 30 ր.
Բորժոմ է հասնում եր. 9 ժ. 27 ր.

Պլացկարտի գինը բոլոր վագոններում 5 ռուբլի է։

Գ. № 4 պասսաժիր՝ մինչև Բաքու
Դուրս է գնում գիշեր. [illegible] ժ. 10 ր.

Գ. № 8 ճանապարհորդական՝ մինչև Գանձակ
Դուրս է գնում ցերեկ. 3 ժ. 35 ր.

Գ. № 6 ճեպընթաց՝ երեկ. 9 ժ. —
Պլացկարտի գինը մինչև Բաքու՝ I կլ. համար 60 ռ., II կլ.—40 ռ., III կլ.—20 ռ.։

ԴԷՊԻ ԿԱՐՍ—ԵՐԵՒԱՆ

Գ. № 4 մարդատար—ցեր. 1 ժ. 40 ր.

ԹԻՖԼԻՍ ԵԿՈՂ ԳՆԱՑՔՆԵՐԸ ՓՈԹԻՑ ԹԻՖԼԻՍ

Գ. № 2 ճեպընթաց առ. 9 ժ. 41 ր.
Փոթից դուրս է գալիս եր. 11 ժ.—
Գ. № 4 պասսաժիր—եր. 8 ժ. —
Փոթից դուրս է գալիս առ. 7 ժ. 40 ր.

Գ. № 12 Քութայիսից
Գալիս է — — — երեկ. 8 ժ. 15 ր.
Քութ. դուրս է գալիս եր. 10 ժ. 10 ր.

Գ. № 20 Բորժոմից
Գալիս է — — — առաւ. 7 ժ. 20 ր.
Բորժ. դուրս է գալիս գիշ. 12 ժ. 46 ր.

ԲԱԳՈՒԻՑ

Գ. № 3 պասսաժիր—ցեր. 4 ժ. 30 ր.
Գ. № 5 ճեպընթաց—առ. 7 ժ. —
Գ. № 7 ճանապարհ. Գանձակից առ. 8 ժ. 30 ռ.

Գ. № 5 պլացկարտով. պլացկարտի գինը I կլ. 60 ռուբ., II կլ.—40 ռ., III կլ.—20 ռուբլի է։

ՆԱԽԻՋԵՒԱՆ[illegible]

Գ. № 3 պասսաժիր [illegible]
Բացի դրանից [illegible] թեևկում կիրակի և տօն օրերին։

ԹԻՖԼԻՍԻ ԵՒ ՄՑԽԵԹԻ ՄԻՋԵՒ

հետևեալ գնացքներն են երթևեկում.

Գ. № 61 Թիֆլիսից
Գ. № 63 — — — ցեր. 3 ժ. —

Մցխեթից գալիս են

Գ. № 62 — — առաւ. 11 ժ. 10 ր.
Գ. № 64 — — երեկ. 7 ժ. 20 ր.

ՑՈՒՑԱԿ
Հայաստանի Հանրապետութեան գնացքների երթեւեկութեան

Այս տարուայ ապրիլի 14-ից մարդատար գնացքները Երևանից Սանահին մեկնելու են շաբաթը 4 անգամ.

Երեւանից—Սանահին
մեկնում է

Երեքշաբթի, Հինգշաբթի, Շաբաթ, Կիրակի — առ. ժ. 8-ից անց 20 ր.

Սանահինից Երեւան
վերադառնում

Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի, Ուրբաթ, Կիրակի

Հայաստանի Հանրապետութեան գնացքների երթևեկութիւնը Սանահինում յարմարեցուած է վրացական գնացքների մեկնելու հետ։

ԱՌԱՋ. ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Բ. ՆԱ ԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
հիմնուած 1880 թ.

Կուկիա, որոնցովի արձանի հանդէպ)

Բաց է՝ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից.

«606» եւ «914»-ի ներարկում առաւօտեան ժ. 11—12.

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ 11—12 ժ. վիրաբուժութիւն, վեներական սիֆիլ(իս) հիւանդութիւնների։
Բ. Ի. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—10—12 ժ. ներքին ջղային երեխայոց հիւանդութիւնն և ծաղկահատ։
Մ. Գ. ԱԻՆՏԻՍԵԱՆ—11 — 12 ժ. մորթու հիւ. վիրաբուժութիւն և վեներակ. (սիֆիլիս) հիւ.։
Ռ. Մ. ՎԱՅՆ—12—1 ժ. երեքշ. հինգշ. շաբաթ—կանանց հ. և մանկաբարձ.։
Է. Ս. ԿԱՐՈՒԿԵՍ — ԲԷԲՈՒՐԻՇԻՒԼԻ—12—1 ժ. երկուշ. չորեքշ. ուրբաթ—կանանց հիւ. և մանկաբարձ.։
Ե. Ա. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։

Վճարը 3 ռ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի և կոնսիլիումի ու օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
0 18 Բժշկապ. Բ. Նաւասարդեան

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԵՐ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ
ՌՈՒՍԻՏՐԱԿԱՆ ՈՒ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Հայերի մէջ առևտրական կրթութիւն տարածող Կովկասեան ընկերութեան։

Նիկոլայեւսկի № 36։
0—105 Տեսուչ՝ Գ. Կ. Տէր-Դաւթեան

„ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ“-Ի
գրասենեակում վաճառւում է նոր հրատարակութեամբ լոյս տեսած
ԳԷՈՐԳ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ
ԶԵՄՍՏԻՈՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ և ՎՐԱՍՏԱՆՈՒՄ
ԳԻՐՔԸ

Գինը 50 կոպէկ
Դիմել գրասենեակ՝ Гановская, 3.
0—93

Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան կից կօօպերատիւի վարչութիւնը խնդրում է շնորհ բերել

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԵԱՆԸ

Չորեքշաբթի, մայիսի 21-ին, երեկոյեան ժամը 6-ին, Կ. Հ. Բ. Ը. ընթերցարանի դահլիճում։

Ժողովումի առարկաներն են.—1) Վարչութեան զեկուցումը ապագայ գործելակերպի մասին, 2) Կօօպերատիւի դրամագլուխը աւելացնելու խնդիրը, անդամակցական վճարները աւելացնելով, 3) Կանոնադրութեան փոփոխութիւնը, 4) Վարչութեան անդամների հերթով և ինքնակամ հեռացողների փոխարէն ընտրութիւն, 5) Վերստուգող յանձնաժողովի ընտրութիւն։ Քննելիք խնդիրները լինելով շատ լուրջ եւ ծանրակշիռ, կարեւոր է շատ անդամների ներկայութիւնը։

Վարչութիւն

1—1

Տպարան «Մամուլ»—տնօրէններ Մ. Էֆրիկեան և Ց. Մալիքեան, Լորիս-Մելիքեան փող., № 22